

احیای دریاچه ارومیه؛ از هشدارهای ملی تا تأکید بر مدیریت یکپارچه و راهکارهای واقع‌بینانه

نشست ویژه بررسی راهکارهای اجرایی احیای دریاچه ارومیه با حضور نماینده ویژه ریاست مجلس شورای اسلامی و جمعی از مدیران، اساتید دانشگاه و کارشناسان در تبریز برگزار شد؛ نشستی که در آن با تأکید بر ملی و حتی بین‌المللی بودن بحران دریاچه، بر ضرورت مدیریت یکپارچه آب، اصلاح الگوی کشت، تصمیم‌گیری در سطح حوضه آبریز و پرهیز از نگاه‌های شعاری برای نجات این زیست‌بوم حیاتی تأکید شد.

به گزارش روابط عمومی اتاق بازرگانی تبریز، بشیر جعفری، رئیس کمیسیون کشاورزی، آب و محیط زیست اتاق بازرگانی تبریز گفت: دریاچه ارومیه یک چالش صرفاً استانی نیست و می‌تواند به بحران‌های ملی بزرگ تری تبدیل شود. این خطر باید در سطح کشور احساس شود. در تبریز این تهدید به طور جدی حس شده و تدابیری نیز در حال انجام است. وی هشدار داد: اگر تبریز و آذربایجان دچار تغییرات عمیق اجتماعی و جمعیتی شوند، این مسئله کل ایران را تحت تأثیر قرار خواهد داد. جعفری همچنین با اشاره به اهمیت ژئوپلیتیکی منطقه، بر لزوم توجه ویژه به آذربایجان تأکید کرد و خواستار تداوم این جلسات، حداقل به صورت ماهانه در مجلس شورای اسلامی شد. وی با بیان اینکه هزاران سال است این سرزمین پایدار مانده، افزود: کشاورزی و محیط زیست هر دو برای ما ارزشمندند. اساتید دانشگاه و مدیران سال‌ها در این حوزه‌ها تلاش کرده‌اند و انتظار می‌رود نظرات، ایده‌ها و راهکارهای علمی آنان شنیده و در تصمیم‌سازی‌ها مورد استفاده قرار گیرد تا بتوان آینده‌ای بهتر برای مردم و نسل‌های بعدی رقم زد. حسین کوهستانی، نایب رئیس کمیسیون کشاورزی، آب و محیط زیست اتاق بازرگانی تبریز، با تأکید بر اینکه دریاچه ارومیه یک معضل ملی است، اظهار کرد: برنامه ارائه شده، چکیده‌ای از نظرات اساتید و متخصصان حوزه کشاورزی و محیط زیست است. وی افزود: گاهی حتی در سطح استان نیز اجازه ورود به برخی موضوعات داده نمی‌شود، چرا که نگرانی از ایجاد تنش‌های اجتماعی وجود دارد. بهروز ساری صراف عضو هیئت علمی دانشکده برنامه‌ریزی و علوم محیط زیست دانشگاه تبریز نیز اظهار کرد: صرفاً تغییرات اقلیمی عامل خشکی دریاچه ارومیه نبوده و اقلیم تنها نقش تشدیدکننده داشته است.

وی با اشاره به ضعف در حکمرانی آب و مدیریت آن، این موضوع را یکی از محورهای اصلی بحران دانست و به لزوم اصلاح الگوهای کشت و توجه به کشت قراردادی اشاره کرد. احمد فاخری فرد عضو هیئت علمی دانشکده مهندسی آب دانشگاه تبریز گفت: دریاچه ارومیه به یک مسئله عمومی و حتی بین‌المللی تبدیل شده است. در صورت بروز طوفان‌های نمکی، کشورهای همجوار از جمله ترکیه، عراق، گرجستان و آذربایجان نیز تحت تأثیر قرار خواهند گرفت. وی افزود: حداقل ۲.۳ میلیارد مترمکعب آب برای پایداری دریاچه نیاز است و حتی با ورود ۳.۵ میلیارد مترمکعب آب نیز احیای کامل آن حدود ۱۴ سال زمان خواهد برد. در ادامه، احمد کاظم زاده مشاور کمیسیون تأکید کرد: مدیریت یکپارچه حلقه مفقوده برنامه‌ریزی‌ها بوده است. این نوع مدیریت نیازمند وحدت قانونی، اجرایی و علمی است و بدون تحقق همزمان این سه مؤلفه، اقدامی مؤثر انجام نخواهد شد.

حسین نوید رئیس دانشکده کشاورزی دانشگاه تبریز نیز با بیان اینکه نامیدی افکار عمومی نسبت به احیای دریاچه ارومیه نگران‌کننده است، گفت: امنیت غذایی یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های امنیت ملی است و ادامه روش‌های فعلی کشاورزی می‌تواند در آینده این امنیت را با چالش جدی مواجه کند. محمدحسین حسن زاده مدیرکل محیط زیست استان گفت: هر جامعه‌بر سه پایه اقتصاد، محیط زیست و اجتماع استوار است و برهم خوردن تعادل میان این سه، توسعه پایدار را غیرممکن می‌کند.

وی تأکید کرد: نخستین گام، تغییر نگرش‌ها و رویکردهای سیاست‌گذاری است. تا زمانی که این چرخش فکری انجام نشود، نه دریاچه احیا خواهد شد و نه توسعه‌ای پایدار شکل می‌گیرد. وی همچنین خواستار پرهیز از نگاه‌های شعاری، پرهزینه و غیرکارشناسی در موضوع احیای دریاچه شد. در ادامه نشست، صادق نادری نماینده جهاد کشاورزی، مجتبی جلیل زاده معاون آب منطقه‌ای استان و دیگر حاضران نیز به بیان دیدگاه‌ها، چالش‌ها و پیشنهادات خود در زمینه اصلاح الگوی کشت، مدیریت مصرف آب، حمایت از کشاورزان، استفاده از فناوری‌های نوین و لزوم باور جمعی به امکان احیای دریاچه ارومیه پرداختند. اکبرزاده مدیر هوشناسی کاربردی اداره کل هوشناسی استان نیز در این نشست گفت: موضوع دریاچه ارومیه صرفاً زیست‌محیطی نیست، بلکه ابعاد اقتصادی، اجتماعی و امنیتی دارد و باید آن را بسیار جدی گرفت. اگر خشکسالی‌ها را نادیده بگیریم، قطعاً با معضلات گسترده‌ای مواجه خواهیم شد. وی افزود: خشکی دریاچه ارومیه بحران‌ها را تشدید می‌کند و می‌تواند موج‌های جدید مهاجرت از آذربایجان شرقی و غربی به استان‌های پرجمعیت مانند تهران را به دنبال داشته باشد.

وی تأکید کرد: برای هرگونه اقدام مؤثر، نیازمند یک ساختار ثابت و مدیریت یکپارچه هستیم. همان‌گونه که در برخی کشورها، یک نهاد مرکزی مانند «ناسا» مسئول مدیریت داده‌های کلان طبیعی است، ما نیز باید از پراکندگی داده‌ها عبور کرده و با اتکا به آمار دقیق و فناوری‌های نوین، برنامه‌ریزی کنیم. بدون داده‌های دقیق، احیای دریاچه امکان‌پذیر نیست. وی همچنین به لزوم اجرای جدی برنامه هفتم توسعه در حوزه تغییر اقلیم و سازگاری با آن اشاره کرد. در ادامه، محمدسعید احدیان نماینده ویژه ریاست مجلس شورای اسلامی گفت: موضوع دریاچه ارومیه از اهمیت بالایی برخوردار است و تلاش ما بر این است که راهکارهای واقع‌بینانه برای نجات آن ارائه شود.

وی افزود: این جلسات زمانی اثرگذار خواهد بود که به تصمیم‌سازی منجر شود. اگرچه ممکن است همه به یک نظر واحد نرسند، اما باید یک مرجع مسئول و پاسخگو وجود داشته باشد.

احدیان با تأکید بر اهمیت قانون‌گذاری و ارائه پیشنهادات عملیاتی، این مقطع را یک فرصت تاریخی برای احیای دریاچه ارومیه دانست و بر نقش رسانه‌ها در تمرکز بر اهمیت و حساسیت موضوع تأکید کرد.

در پایان، حاضران بر این نکته تأکید کردند که احیای دریاچه ارومیه نیازمند تصمیم‌گیری در سطح حوضه آبریز، مدیریت یکپارچه، هماهنگی بین دستگاه‌ها، قانون‌گذاری مؤثر و نگاه ملی و فراملی به این بحران است؛ مسیری که بدون تغییر رویکردهای گذشته و هم‌افزایی علمی، اجرایی و اجتماعی، به نتیجه نخواهد رسید.